

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 2.

У НОВОМ САДУ 8. ЈАНУАРА 1887.

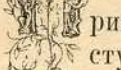
ГОД. III.

НА БРАНИКУ ЈЕЗИКА СРПСКОГ.

СА ПОЗДРАВЉЕМ

ЈОВАНУ ЖИВАНОВИЋУ

РЕЧ ДВЕ БРАНИЧИМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА.

 Приказујеш, пријатељу, у драгом нам листу овом два три чланчића своја мени у част, те желиш чути да-ли тај бранич ти српскога језика мојем предлогу одговара. За уздарје на тој ми почасти ево и ја теби, побратиме, по првенству намењујем ову своју работу скромну, да и сам разбереш, како си мој предлог схватио: по »Стражилову« нам језику мудро лова ловећи и на стражи стојећи — на бранику језика нам народног.

Јест, мал-те не четврт је столећа тому, како, побратиме, тим путем гредеш у напред и на правац: сладећи мед младом нараштају, једном колу ученика за другим, *методички језик* свете браће Ђирила и Методија стари словенски, и светосавски нам српски старински — казујеш им и сладиш законе дивнога нам језика народног, који сачуваше уз гусле јаворове слепи гуслари и књигом неписаном предаше нам наши стари. *Музички* суђаје одавна већ суд по правди рекоше у част и хвалу твојем раду том књижевном, лепо започетом, лепше настављаном доселе — на бранику српског језика.

Ја цигло пристајем у глас с њима, вештијима мене, и с поздравом побратинским позивам те и одселе, да изидеш и на стражи бранич будеш на „Бранику језика српског“, који ће, бог-да у добри час, себи места да ухвати у Летопису »Матице Српске«.

Што од својих славних учитеља, од једнога на великој школи а од другог у њега на дому за младости своје *тоује прѣхонѣ* — *тоује прѣддѣнѣ* младом нараштају и сваком пријатељу срп-

ског језика народног. Наш велики учитељ Миклошић говораше нам: Жетве је много, посленика мало — дај да по могућству порадимо, да се то малено коло у нас повећа и рашири на све стране до послетка.

I.

Да научиш туђ који језик, треба ти много времена; да изучиш свој рођени — кратак ти је век!

Волатер.

Срби се диче пред светом, што им је у књизи језик народни — језик књижевни; поносе се својим дивним умотворинама народним.

И право имају. Многи већи и напреднији народи позавидеше нам за то, и још већма због разумно удешеног правописа нам вуковског.

И књижевност српска, спрема наших прилика и неприлика народних — шири се како тако и одмиче напред разграњем и раскрыљем својим; али не напредује нам с тим напоредо у књизи језик народни, већ баш назадује!

Ко год на то мотри и у том се разбира, даће нам за право без поговора.

То нам и даде повода и разлога предлогу на летошњем састанку књижевног одељења »Матице Српске«: да додаје Летопису свом »Браник језика српског.«

И буде-ли добре воље у књижевника наших и бољег одјако атања и мара за чистоту језика нам народног у књизи: да се тај наш, у поменутом књижевном одељењу лепо прихваћени предлог оваплоти и оживотвори и поживи по том дуга века — тим ћемо, мислимо, најдостојније прославити стогодишњи дан славног старине Вука на јесен, ко жив дочека.

И дај боже и у добри час што пре сретан почетак и сретнији дуговечан наставак и напредак!

На бранику том ни на ум нам не пада, заподевати на ново рат за српски језик и правопис, него нам је цигло жеља и намера: да се још за времена на пут стаје назатку језика нам народног у књизи, и у напредак око тога настојава, да се, што затреба и могаће, без зла срца и замерке поправља и у свачем на боље окрене, као што то доликује и пристоји се књижевницима, људма од науке, којима ваља да је стало цигло до ствари — не дирајући у лице и образ мушки.

Јер, по речи нашег мудрог Доситеја: језик вреди народу, колико привреди књизи и просвети народној; књига дакле хасни народу, кад је књижевници пишу разговетно, разумљиво језиком народним.

Дај да видимо: је-ли то тако у нас у данашњој књизи нам, у књижевности нашој народној?

Ко се год, понављамо, разбира у том, рећи ће да није!..

У књижевника наших отима маха у раду им књижевном српски језик типа и кроја туђинског, што-но веле: српски језик варошански, помодарски, и самовоља у правопису нам српском. У нас мисле: чим ко дорасте до пера писаћег и до књиге штампаче, доста му је: је-ли оразумео науком и знањем се приправио, па да одмах буде списатељ, књижевник! Мало ко у нас хаје и пашти се, најпре да научи, како ваља, језик свој народни: да изучи законе му сва четири дела граматике, као што чине, по доброј срећи својој, књижевници у других, већих и напреднијих од нас народа!

Мало је њих бољих и бољих књижевника у нас, којих се не тиче ово, што ето тек наговестиемо

Јест истина, што многи веле: језик је мислима љуска и одећа; ал с ума смећу у тај мах мудре оне речи у старих Латина узор-књижевника: *forma dat esse rei*. Свака тварка у васелени божијој има свој рођени тип и облик.

Није довољно: умети што дивно смислити и срочити и мисли речма на свет изнети, него је прече и претежније: знати и умети мисли своје заодети речима разговетним, обликом и реченицом свог рођеног типа и кроја по закону.

Ал може-ли то тако бити у нас?

Ми велимо: може! Треба само хтети, с вољом и трудом око тога настојати и усталац после бити око бољег и бољег напретка.

Ми имамо свог Мојсија и ученике му пророке: Даничића, Бошковића, Новаковића, Живановића и т. д. Узми, брале, граматiku им којег хоћеш, седи и научи из те све, што ваља и како треба; узми Вукове узор-зборнике српских народних песама и приповедака и пословица па читај и читај и ухасни се тим; узми Свето Писмо у дивном Вуковом и Даничићевом преводу над преводима, читај и прочитавај зарад наука и обавештења свог у језику ти српском народном — па ћеш се лако опростити и отрести ругобе језика српског варошанског, помодарског.

Него, ми смо у том, жали-боже, сила налик на старе Израилђане, што се хвалише и дичише, како имају свог Мојсија и пророке, а онамо им наук не слушаху.

Ми имамо свога Вука и Даничића и диван им наук језика нам народног, ал ми слабо за то хајемо, слабо се паштимо да тај наук примимо и по том књигу народу састављамо и на свет издајемо!

Пола столећа дуга века свог казива нам старина Вук књигом и примером: како ваља српски писати, износећи нам, на дику пред светом, наше дивне умотворине народне на видик и у тима прекрасни, чист-овејани језик српски народни. Књижевни посинак му и најбољи доселе ученик Даничић за три десетине година пребра и показа нам законе језика нам тог у горостасним књижевним делима својим, и остави у аманет нараштајима потоњим за наук, да тим утреником напред поћу и језик унапређују по том свом рођеном типу и кроју с колена на колена. И ми се тим поносимо и дичимо пред толиком браћом нам свесловенском и пред светом просвећеним — ал се слабо вајдишемо.

Рекосмо једном приликом, и сад понављамо: преголеми књижевни труди Вука и Даничића, књижевна дела и наук језика нам народног, јесу горостасне пирамиде наше мисирске сред худих колебица међ хрпама песка пустог!

Ил зар није тако?

Дајте који хоћете лист наш по струци, коју по туђински зовемо и ми »лђном књижевношћу, забавном и поучном«, да узмемо на претрес, осим једног ил другог чланка у ком броју — па ћете се с нами заједно уверити: какав је у листу том језик несрпски, било у песми било у приповетци ил у чем другом нестиховном. А

тим листовима баш је најпрече, да негују језик нам народни и бране од страпугица туђинских.

Нашу књижевност од те руке ето ће да поплаве преводи свакојаких романа туђинских; не тиче се нас у први мах садржај им и смер — то на други лист иде — него нам није право у преводима тим, што понајвише самоуке и невеште превође сакате нам језик српски народни.

У новинама нашим, које што-но реч бистре политику ил муте, још је куд и камо гори језик и по речи и по реченици српској. Нови нари наши, понајвише невешти језику народном и у том послу свом брзајући по невољи — није само зла им работа, што гомилају у чланцима својим без потребе речи туђинске, већ и у свом рођеном саставу слабо пазе на чистоту и само својни тип језика нам народног.

Наше књиге школске, осим две три што-ли, казују наук ученицима понајвише тек речма српским а саставом и разбором, реченицама кроја туђинског, па ма и не узели на ум у тима на ону силесију новоскованих речи по калупу туђинском.

Јо какав је тек језик нам, токорсе ћириловом буквицом заодевен, у букварима и читанкама и другим тамо књигама за наук, које

се »рабе у учионах пучких«, по школама комуналним, па баш и у чистим овејаним српским местима — да и не наговештујемо тога у мешовитим општинама, нарочито тамо у »троједној« краљевини па у Срему, који се нас Срба понајпрече тиче!

Језик у општини, на суду и на писмено у тим поменутих крајевима — право веле, који кажу: нит је српски нит хрватски. Није много бољи језик на живој речи и на писмену и у записницима наших, тобоже »автономних« власти, па ни на српском нам црквено-народном сабору!

Па докле тако, драги нам књижевници и угледни разборници народни на живој вам речи и на писмено — куд ћемо до послетка доспети тим путем страпугице у књизи нам српској и са својим дивним језиком српским народним!

Него о том други пут намерисмо наставити и свој наговештени предлог књижевном одељењу »Матице Српске« још и боље разјаснити: куд смерамо тим на »Бранику језика српског«.

* * *

У Новом Саду, пред Богојављење 1887.

Александар Сандић.

У СУМРАЧЈУ.

сумрачју славуј јеца,
Па ми годи —
Ох, слатка је и сузица
У слободи!

У градини невинашце
Ружа сања,
Он јој слади дивне часе
Миловања.

Извијао је, што му душа
Лешје уме,
Ружа сања, ружа ћути,
Не разуме.

Он се диви из далека
Њеној сени,
А ружица и не слути:
То је мени!

Испевао јој целу душу
Уздисања,
А ружица само сања...
Само сања.

Славуј морао у даљину
Топлом југу,
Оставио малу ружу,
Понео тугу.

А кад сину премалеће,
Време среће,
Опет славуј, опет песма,
Опет цвеће.

Опет тепа славујева
Душа мала,
Ал ружица давно — давно
Оцветала.

Ал он пева, да га жива
Жеља мине,
Још спомиње малу ружу
Из градине.

Слушам песму, као звук
Нових дана,
Одјекну ми души струна
Уздрхтана.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

А ја не знам, што ме тако
Бо'но дира?
Је л' то претња тајне моћи
Из свемира?

Ил је анђео среће за мном
Зајцао,
Ил баш ми је тужне тице
Тако жао?!

Рајко.

КРУНА.

СЛИКА ИЗ СРПСКОГА НАРОДНОГА ЖИВОТА.

НАПИСАО П. АДАМОВ.

Ито је Јеша Скерлетовић прош, нема га више. И ако ће! Газдачки син, па је и прилика. Ама што воли, да се хвали, и ту га нема више.

— Хајд да се окладимо, — вели једаред Јеша, — да ћу ја пре стићи у варош на мојим вранцима нег ова ватрена кола.

Ту ваздан момака и девојака. Десило се некако уз часни пост, па се искупили пред крчком, тек да се искупе, ако кола, дакако, и нема.

Јесу Скерлетовићеви вранци, да ћеш им зајамачно и у царској ергели тешко наћи парова. Ал куд бог дао, где је варош! Па куд мораш тек да надилазиш!

Претера Јеша. Претера, збиља, мајчин син!

Неко гледи у земљу, па не зна шта да рече. Неки се опет окренуо на страну, да не прсне у смеј.

И сам Јанко Тувекцијин једва прогунђа, тек да не оћути:

— Гле јако! Па шта су ми ватрена кола?

А Јанко ће рећи за црно да је бело, а бело црно, ако то каже Јеша, па ни оком тренути не ће.

Јеша погледа унаоколо

Девојке... Е, пред њима мораш знати, шта ћеш рећи... Гурка једна другу, па стишкавају уста у мараме. Круна Божићева само гледи Јеши у очи, па ни да трене.

Скерлетовић се облизну језиком, па превуче дланом преко брчића. Ал му опет не да враг мира.

— Кад смо оно јесенас возили се из царске соларе, пуна кола у мене. А Јова Сучевић натоварио, — каже, — неколико рајница, да стеше тарабу; па и он иде из вароши. Час по па се залети да ме обиђе. »Не ћеш, Сучевићу,« мислим ја, »ма мањкали.« Па само отпустим кајасеве, а вранци ћип, да их после једва задржим. Него ме превари Јова у један мах, па се оте. Оде. »Ао, Јово,« рекох ја, па само што притегао коњима узде... Нема него

мислиш, одох у вихор. Лети благо све у комађу, па као киша пада у кола, а глиб, да се точак гдегде завали до оглавчина. Кад ја погледао за собом, мој Јова стао, па одмара своје мркове.

— Није то ништа, — проговара Круна. — Ал знаш, Јешо, кад смо оно били летос на вашару, па кад си повезао мене са вашара.

Јеши се размакоше усне, а кратки му се брчићи накострешили, као да ће се сав растопити од милине.

— Наједаред — вели Круна, — навукосе се облаци, па се смрче. Смрче се, друге, као поноћ. Кад ударине цигани, па кад се мало расветли, те пљусну за тим киша, нема, него се запрашило, па мислиш, саставило се небо са земљом. Јеша само викну на вранце, а вранци полегоше, не хватају земље. Ми брже, облаци брже. Ми брже, и киша брже. Ми у авлију, а —

— А оно само неколико капи с крајника облака ухватило паровке од вила, што их ја купио на вашару, па забо у шараге, — пресече Јеша Круни реч.

— Заборавио си, Јешо! Ни виле нису добиле, — дометну Круна.

Девојке забуриле носове у мараме, па се једној или двома омаче тек:

— Хи!

Момци се напрегли, да понуцају.

А Тувекција блепуо у Круну, па у Јешу и врди главом, те му се оте из грла само:

— Ао!

Како се чуди, није ни склопио уста.

Е, кад прспуше сад у смеј момци и девојке, покочиће се.

Круна само макну усницама, да јој се покаже две рушице на образима.

А Јешу напопао некакав кашаљ, не знаш, шта је од њега.

Опет му Круна не да мира.

— Да ниси јео много кокица, па ти запала љуска у грло?

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Уз часни пост се и кока у православној кући.

— И јест, мај! — одговори Јеша, као да једва дочекао, па се облизну. — Хајдемо, момци, ко је за пиво!

— Хајдмо! — пристаде уз њега одмах Јанко као запета пушка.

И одоше неки с Јешом у крчму.

Највише их остало још с девојкама, да се смеју . . .

— Збогом, девојке! — окрену се најпосле Круна и пође.

— Чекај, Круно, па ћемо заједно.

— Идем, да видим, шта ми ради моје дете.

*

— Чији си ти, мали?

— Кéјин.

— Како ти је име?

— Ја сам кéјин.

Тај мали никога другога и не зна осим своје кеје. Нико други баш и не брине бригу о њему осим његове кеје.

А кеја његова то је Круна Богићева. А тај мали је »дете« Крунино.

Питај га, кадгод хоћеш и што хоћеш, и први и последњи му је одговор:

— Ја сам кéјин.

Скрсти руке преко напета трбуха, па се тега као паче онако у дугој кошуљици, блед и жут, ал увек чист, очешљан и умивен. Да спусти руке, вукле би му се по земљи . . . Или седи на банку испред куће, скрсти руке у крило, усклавачи ноге, па се сунча, ако је сунце.

И ма где Круна била, ма шта радила, ако није он поред ње, па само није ли гдегод у надници, увек ће тек рећи:

— Идем, да видим, шта ми ради моје дете.

Кад њему што говори, никада друкче већ:

— Соколе кéјин!

Зато ваљда он и не зна свога имена.

Једаред ће јој рећи Јеша Скерлетовић:

— Да каква је наказа, кад је то соко?

Од то доба Круна, да може, смојдила би Јешу. Ал никад му не ће рећи ни ружне ни преке, ни бело ни црно. Већ гдегод уграби прилику, гледа, како ће га исмејати погледом или покретом, да се Јеша повуче као петао, кад му покисне реп.

Јеша баш пред њом нађе да се највише хвалише. Хвали се, хвали, па и не обари, што каже.

Па се био раскравио, кад оно поче Круна

да приповеда, како ју он једаред повезао с ва-шара. Но како се опет опарио, кад се на њену приповетку онако насмејали момци и девојке!

Не би Круна ни онда толико речи потрошила њему за вољу, да јој није неки дан пре тога нешто пришануо с препоруком, »како ће бити добро« каже, »и за њу и за њено дете.«

Ни речи Круна није онда рекла. Само јој очи стале, па се чисто устаклиле. Смркло јој се, те се занесе, да посрне. По телу је прошла језа, а усне јој задрхтале.

Е, па тако му се сад осветила! . . .

Отишла кући. А срцу јој нешто право, боже, као да је добила не знам шта.

Узела своје »дете« на крило, па га љуби то по коси, то по очима. Тепа му и милује га, да мати првенчету својему не би слађе и нежније.

Он упрљо блесасте своје очи у њу, па је гледи. А мило му, па да се зацени од смеја.

— Осветила сам те, соколе кéјин!

И на једаред јој грунуше сузе, па пођоше поливати дете по лицу.

Он стао, па гледи у њу. Не разуме је, док и сам не бризну у плач.

Круна га притисла на груди, па га теши.

И дете јој заспа на крилу . . .

*

Нашла се Круна сироче после родитеља, а једва да се умела честито сама опасати. Што се нешто земље назвало сад њено, то туђин узео да сеје, па туђин и пожњева.

Остала у кући сама с нејаким братом, да га она, и сама слаба и нејака, подигне на ноге.

Него добре душе примиле се, дакако, да отхране нејачко мушко, што остало још у јастуку, да не свисне од плача или не заковрне од глади.

А комшије Круни кад залогај хлеба, кад мало и сира, да дете душу одржи.

— Но у свету, — говорио је обично по-којни деда Загорица, — колико је добрих душа, толико је канда и да их те бог сачува. Кад ти што дају, највише ће ти отети. Кад те у очи жале, не дао ти бог, што ти мисле. Кад ти ћуте, најгоре те осуђују.

Па тако неки чинили детету, да га нестане, те да траже нека дела токорсе за храну. Они, што помагали Круну, развличили оно сиротиње из куће као пси пусто масло.

И запече се дете, па поболевај и поболевај. Једва му душа остала у носу, да се це-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

лога века не може отрћи, да је на свету тек једна наказа више. Његова браћа јашу на трсци по улицама, а он и не дуби. Његова браћа иду по бразди за плугом и банају се по лединама, а он тек пузи. Његова браћа полазе и у коло, а он једва пошао ногом. Руке се опружиле, а тело згрчило. Лице и глава као у старца, а памет, не буди примењено, детиња.

Кад Круна осетила, да је срамота окљувати се око туђих огњишта, па погледала, шта има на својој полици, па завирила у своје кревете и орманове, — једва нашла, у чему да запражи, једва, шта да пода се простре.

А кад добила прву надницу, па видила, како је слатка тврда кора, што човек сам заслужи, довела брата свога кући. Па је сестра срца милостивна, те се сетила матерње неге, па је брату својему сестра као и мати.

Ето, то је Крунино дете.

Њега ми чува Круна као зеницу. Ако има који залагај, не пита, хоће ли њој што остати, догод њему није доста.

*

Разболи се Крунино дете.

Нађе се каква баба, да је запита:

— Како ти, Круно, дете?

— Зло, мамо!

— Да се хоће бог смиловати, па да га прими, да се и ти, ћерко, не мучиш једна!

А Круни жао, боже, па седне, па плаче крај постеле, те не да, да муха падне на њено дете.

Говедар Раја увек спрам Крунине куће дувао у свој рог, да огласи, кад му треба краве истерати, да их тера на пашу, и да каже Круни: »Добро јутро!«

Једаред поранио у своје време, па пролази крај Крунине куће, а рог турио под сурдуму.

Ето некако Круне из куће.

— Добро јутро, Круно.

— Добро јутро, Рајо.

— А твоје дете, чујем...

Круни потекоше сузе

— Сиромах!

Круна га погледа. Још нико не рече тако за њено дете.

Од то доба не ће Раја да дува у рог више спрам Крунине куће...

Дан два после тога дочека Круна Рају крај плота.

— Рајо, а што ти обилазиш јако моју кућу?

— Како, Круно?

— Па ето, не ћеш ту да дуваш.... Да

знаш, Рајо, како то моје дете воли! Кад чује рог, а он се прене, дође канда к себи, па слуша, слуша, догод му се звук не изгуби...

Сад Раја нигде толико не мами краве колико спрам Крунине куће. Дува, па извија, све се растолече! А кад је обдан на лединама или на испусту, скоро ништа друго не ради, него учи, како ће што лепше да извија Крунину детету. Па кад опет у јутру пролази кроз село, а он јури, да многи морају да га вијају, док не дође спрам Крунине куће. Ту застане, е, и краве се већ почну штркати, да рогове поломе. Па кад дође на крај села, и опет се окрене у улицу, па затруби, да га и опет чује Крунино дете и...

Кажу већ људи:

— Е, где нашег Раје јако! Прођаволио се! Једаред стао Раја на Крунин прозор.

— Круно, изађи, да ти нешто кажем.

А поранио пре света, па одмах ударио на њену улицу.

Круна изађе.

— Круно, немој... овај... да се срдим, ... да те... као нешто молим. Видиш, отелила ми се моја Белка, па... овај... видиш... Теленце је још слабачко. А каже ми газда Јова Скерлетовић, ... знаш, да... као оставим краву с телетом код њега, док нејачко не одвркне. А ја опет, као што ти велим, рекох, ... да... овај... тебе замолим. У тебе је пушта башта, траве доста, а имаш још мало и појате, да се ноћу баш може и склонити, ако би ударило какво време... Нерад Раја с газдама трговати, ... знаш, одмах хоће човека ма зашто да обвежу, па ти пребацују и на оном свету... Па ја сам мислио, као што ти рекох, да!... хтео сам, да те молим то још јуче. Ал ни јуче ни прејучер те писам видио, Круно. Па сам дошао, право да ти кажем, и да те питам, шта ти ради дете?

— Хвала ти, Рајо, што се сећаш! Све увек онако. Ни живити, ни...

— Даће бог и боље. Није бог сиротињу сасвим напустио, Па... Да! Шта сам оно још хтео рећи? Да! Је ли, ти ћеш примити моју Белку с телетом у твоју башту? Ја ћу је напојити свако јутро, кад пођем, и свако вече, кад дођем. Напојићу је и потимарићу је. Понда ја опет идем на своје поћиште. А ти... овај... преко дан, кад доспеш, погани је мало и ти... Знаш... Стока је стока, ал и њу је бог створио.

— Хоћу, Рајо. Гле, како не бих!

— Знао сам ја то, ... гле, мај, ... знао

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

www.сам.р. Кажем ја то откад. Рекох: кад се моја Белка отели, баш ћу је дати у Крунину башту. Красна паша! Биће млека и за теле и... и... рекох... овај... за Крунино дете... Но, но. Немој другче да чиниш. Мени не треба. Ја је примих од газда за своју, тек да имам ком давати коре од хлеба. Грехота је од бога хлебац бацати. А као велим, краву је благословила и богородица, кад је у њеним јаслама родила Христоса. Сад ћу да их чувам у торби, па кад у вече дођем, да је осолим...

*

Свако јутро и свако вече ето Раје, да обиђе своју краву и теле у Круниној башти. Понда не може, а да не походи и Крунино дете.

Круни тако мило кад Раја дође. Седну крај детиња одра, па разговарају. И увек имају шта да разговарају.

Једно јутро осване Крунин плот исправљен и повијен, а већ био, да се сав поруши.

Други пут дошао Раја, па види, како хоће стражњи забат да прокисава.

Сад свако јутро затекне на Круниној авлији по који сноп треске или рогоза. А сеоска марва, што је Раја чува, дође свако вече блатнава до колена.

— Рајо, бог те видио, куд моташ марву по ритовима код толико пуне ледине? — пребацују му домаћице.

— Нема ведра на општинском бунару у ливадама, па марва и сама тражи воде. — брани се Раја.

Сад вика по селу, ко је скинуо ведро с општинског бунара?...

Понда опет једаред прокрчи Раја сав коров по Круниној авлији. Разастрбо га, да се осуши. Па кад се осушио, он га сложио под зид, да на зиму има Круна чим заложити у пећ...

Ал једно вече дошао Раја као обично.

Круна се завукла у кућу, па се не показује жива пред њим. Како дошла с наднице, а била руковећа на Миодраговића њиви, па све стрепи, да Раја дође.

Привикао се Раја, да га Круна дочека. Ал је вечерас нема преда њ, да му каже, како се данас владала Белка и њено теле.

Одмах оде и он у кућу. Лупа му срце, па лагано хвата за узицу, да отвори врата, а да скакавица не шклоцне.

Врата зашкрипаше. Али то не осети Круна. Како полегла лицем по узглављу поред свог детета, па се и не миче.

Раја одмах погледа у дете.

Дете упрло своје очи у њега, па се смеши.

Помислио био момак, да је детету — сачувај боже.

Истреса из рукава своје сурдуме, што набрао јагода по стрникама и око увратина. Па му прва реч:

— Ево, Круно! То сам донео теби и нашем малом.

Круна подиже лице. Очи јој кржаве, а по образима трепте сузе. Кад спази Рају, текну је нешто у срцу, па га погледа чисто плашљиво.

— Ти плачеш! — примети Раја.

— Рајо, епо, твоје је теле сада ојачало.

— Па?

— Па сад га можеш терати с кравом у поље.

— А наше дете?

Круна се окрену у страну:

— Њему не ће требати више млека.

— Ајак!

— Терај их из моје авлије, да си ми по богу брат!

— Шта је теби наједаред, Круно?

Него се не да Круна ни ошепелити.

— Срдиш се ти на мене штогод?

— Не срдим, Рајо, ал...

Остало је на том, као што је хтела Круна...

Ред дошао, да вечерас вечера и ноћи Раја код Скерлетовића.

Отишао тамо.

Склептала га деца код вечере, да им прича.

Раја зна свакојаких прича, све о вилама, вилењацима, о дивовима, о гвоздензубама, о педаљ-човеку и његовој аршин-бради, и тако. Па где дође на ноћште, покупи обично око себе пиљеж, те им лаже и намешта.

— Рајо, ја знам једну нову, — повика малиша један.

— Па хајде, да чујем.

— Била тако једна вила. Па била сирота, здраво сирота, а лепа, здраво лепа. Дању нико није ишао к њој, ал кад у јутру а свако јутро осване у пећини њеној, где је она живила, пуно блага. Понда —

— Није тако, — прекиде га други малиша.

— Шта ти знаш? Тако је приповедао наш баџа.

Раја се трже.

Баџом зову Јешу сви млађи у Скерлетовићевој кући.

— Сваку ноћ долазио тој вили небабав змај, — настави мали.

Раји заседе залогај.

Устаде и оде за послом, а и не довечера...

*

Ту исту приповетку приповедала су тога дана и Миодраговићева деца на њиви, где је Круни руковедала, о великој уји за ужином...

Због ње је Круна и оплакала вечерас. Осетила је, кога се тиче, тим пре, што деца рекосе, да су је чула од Скерлетовићеве деце, а ова од свога бате.

Никад јој ни једна увреда није тако тешко пала, а доста их је осетила. Но док се осећала сама, била је слободнија. Од неко доба као да је изгубила срце, с којим је пред свакога без зазора смела изићи, да му се освети. И баш што је ко био према њој безобзирнији, и она му је оштрије враћала шљиве за брашно. Била је охола, ... то охолија, што самосталнија.

Сад је осетила, има неко, према којем не би могла бити онака, као што је, на прилику, према Јеши Скерлетовићу.

Зашто то?

Је ли јој жао, што је истерала Рају из куће, за то, што се он показао према њену детету као нико више?

Шта је то, што је нагонило, да се од оно доба, како је Раја одвео своју Белку с телетом; осећа већма самораном, него што је била пре?

Шта јој поломи ону смелост, на пред мушкарце не сме сад да изилази онако одважно као пре; те сад тек осети, да је мушка страна јача страна, а женска тек да се превиде око ње као слабија?

Зашто сад не осећа у себи снаге, да сама себе свети за онако гадни нападај Јеше Скерлетовића, него тражи то — од говедара Раје?

Зашто баш од њега?

Круна све то само осећа, а, додуше, не тражи узрока тому? Или не ће или не уме. Тек јој се чини, да је неко време све имала, и сада то све изгубила. И чини јој се, да сада нема ни онолико, колико је пре имала.

Колико се сиротнија и саморана осећала, толико више прионула око свога детета.

*

Раји још толико остало, да јутром спрам Крунине куће дува у свој рог, те зове краве на поље, и да ужива, кад помисли, како Крунино дете отвори очи, на слуша.

Круна му се или покаже или не покаже. Али је увек скоро у то доба на прозору, те, ако јој дете спава, извирује иза прикрајка, како се — краве скуљају...

Један пут у јутру баш наслонио Раја рог на усне, па ће да духне, а испале Круна:

— Рајо!...

Раја спусти рог.

Круна бледа, озбиљна. Очи јој закрвавиле, па подбуле. Око усана јој дрхће. Хтела би да каже нешто, а у грлу јој се спречила реч као залогај опоре јабуке.

Рају текну кроз срце.

Не говори ништа, већ уђе у кућу.

Круна се наслонила пред кућни зид, па гледи преда се. Не улази унутра.

Мало за тим ето Раје на поље.

— Видиш, Круно, ...

Раја се загрцну.

— Круно... овај... Кажем ја... Није бог сасвим заборавио сиротињу...

Пружи јој своју незграпну окорелу руку, а она спусти у њу своју.

— Ја идем на гробље, па ћу да спремим нашем детету кућицу. Ја ћу да му спремим кућицу. Понда...

С Рајина образа паде неколико капи врелих суза на Крунину руку. И ту се састадоше с Круниним сузама.

— Ја ћу доћи...

Оде Раја улицом, а Круна у собу, па се баци преко мртвога свога детета, да излије над њим своју тугу.

Иде Раја од куће до куће, па довикује домаћицама преко плота:

— Пуштајте краве!

— А који ти је враг, Рајо, те не дуваш у тај рог? — питају га домаћице.

— Покварио ми се од јутрос, — одговори Раја, па иде даље.

За читав сахат изашла је сеоска чорда данас доцније на пашу него иначе...

* * *

На бунару у авлији газда-Раје говедара сваки се час диже и клања високи ђерам, а шкрипи и цврчи соја под тешком претегом. Дугачка пипка од дивље лозе све се превиде у снажним рукама газда-Рајина дерана. А кабао за каблом излива се у дугачки валов, што се пружио уз бунар.

По пространој авлији се расула рогата марва, па или налегла око бунара, те срце хладну воду из валова, или се чеше то о плот то о какву воћку, или се чикља и заиграва по широкој говедаревој загради.

Диван дан с премалећа. Благо сунце одскочило на подне, па загрејало. Из земље се пуши, као да стара мученица хоће да се издува, кад се опростила зимушег терета. А све, што осетило живота у себи, набрчило и набрекло. По чистом млаком зраку играју се лагане сенке, ... чини ти се, сунчеве се зраке плету у мрежу, па трепере спрам плавог неба. Небо бистро и ведро као извор на уранку.

Кад Ненад навукао неколико каблова воде у валов, запео кабао за стубину, стао уз баштену ограду, па се наслонио на плот и загледао некуд преко плотова, па не трепће. А замислио се, мислиш, занео се, као да је негде слуга, па му мањкало пајваљаније говече, те сад газда иште његову главу у замену. . .

Јанко Тувекџијин стао од улице на плот, па виче:

— Ој газдарице!

— Ој! — одазва се газдарица, па провири на кућна врата.

— Хлади ракију, доћи ћемо ти на алвалук.

— Хајде, Јанко, добро дошао.

Оде Јанко, да раструби по селу, како је газда Раја пазарио и да зове кумове, комшије и пријатеље на ракију код газда-Раје.

Газда Раја у том улази на врата у авлију.

Млађи му син упртно мрежаге сламе, па носи у кућу.

У кући се газдарица запурила, како жари пећ. Засукала рукаве. А чађ је попала.

— Камо Ненад? — пита газда с врата Дозваше Ненада с бунара.

— Ја купих данас, у име божје, земљу Јеше Скерлетовића.

— Сретно да бог да и у добри час! — одговори газдарица, па брише зној с лица.

Ненад оборио очи.

— Шта ти сад мислиш? — пита га баба.

— Јела Скерлетовићева нема ништа.

— Како ти наредиш, — рече Ненад и оде тужан.

Газда уђе с газдарицом у собу.

— Круно, шта ти мислиш?

— Ја... овај... како ти наредиш, Рајо, ти си мушка страна, — одговори Круна, па таре вертом руке до лаката, а нешто јој застаде на врх језика.

— Нек им је сретно!

— И благословено! . . .

БОЈНА ПЕСМА.

С ИНГЛИСКОГ, ИЗ „ИРСКИХ МЕЛОДИЈА“ ТОМЕ МУРА.

Д бојне песме јечаће нам горе,
Док ропског ланца један колут траје,
Док тиран мрски на земљу нам стаје,
И докле уста, што издају таје,
Погане наше воде и изворе.
Дотле, све дотле, нит' ће среће бити,
Нити ће се когод од нас*) веселити,
Нити ће се миру песма захорити
Крз наше сунцем обасјане горе.

Од бојне песме јечаће нам горе,
Докле победа кроз смех не прозбори:
„Неста облака, падоше злотвори,
Слободи зрачној нов се пут отвори,
Да вам обасја лозе и изворе!“
Ох, дотле, дотле, нит' ће среће бити,
Нити ће се од нас ико веселити,
Нити ће се миру песма захорити
Кроз наше сунцем обасјане горе.

* *) У оригиналу се изриком помињу синови Лузитаније.

Вл. М. Јовановић.

НОВО ДОБА.

КОМЕДИЈА У ТРИ ЧИНА.

ОД МИЛУТИНА Ј. ИЛИЋА.

ПРИЗОР ДРУГИ.

(Збор свију партија у кавани код „спаваћивог лава“; у дну подигнута као пека говорница, на њој сто, звонце, мастионица са песконицом и хартија. Мало подаље, десно, седе тамбураши; неки од њих ходају, неки пуше а неки удешавају тамбуре. Грађани се мало по мало искупљају.)

Шкрабало. Шта је? Јесу ли се већ сви искупили? Баш сам радознао, како то изгледа. (Меће штекер на очи).

1-ви грађанин. Ово је тек један део дошао.

Шкрабало. Хоће ли бити заступљене све партије?

1-ви грађанин. Сви се сложили, да изјаве посланику неповерење. Не зна се још само, хоће ли и социјалисте пристати.

2-ги грађанин (приступајући му). Здраво, Андрија! Како ти? Откад те нисам видио! Јеси ли здрав? Како радња?

1-ви грађанин. Хвала богу! Све је добро, него да ти прикажем свога госта. Господин Шкрабало, уредник слободоумних новина из Београда.

2-ги грађанин. Мило ми је, мило ми је особито! Зацело сте ради да видите, како овамо ствари иду?

Шкрабало. А, не! Путujem ради претплате.

2-ги грађанин. (себи). Лаже ћорави угурсуз! Нацивраће чланак два сата дугачак у новинама. Знаш ја то.

(Грађани у гомилама долазе. Неки седеју за столове у кафани а неки стоје здравећи се: „Како си? Хвала Богу! Јеси ли се решио? Крајње је, крајње је време!“ Многи долазе са женама. Кафана се напуни. Долази **Максим.**)

Станко Попоћ. (пење се на говорницу; виче гласно). Браћо, пре него што се отпочне збор, ваља прво и прво да бирамо председника.

Сви (вичу): Да бирамо председника, да бирамо председника!

Попоћ. Па кога ћете?

1-ви грађанин. Ја држим, браћо, да ће добро бити, да се прво договоримо о томе.

Сви (чује се и по неки женски глас). Да се договоримо, да се договоримо! (скупљају се у поједине гомиле и договарају се).

Шкрабало. Какве је политичке боје онај дебелко, што му жена носи на глави тенелук?

1-ви грађанин. Доскера је ћутао и није се знало управо, коме припада? Али се држало, да то долази отуда, што је сиротног стања био а и радња му слабо ишла. Уједанпут позове он неколико пријатеља својих на вечеру а они, кад му дођоше у госте, угледаше на зиду његовом табло свију министара. По вечери устаде он и свечано испи чашу у њихово здравље, изјављујући, да је рад, да га влада својим духовним очима увек прати, и на улици и у кући, и дању и ноћу. Од тада се та слика скида са зида само онда, кад се министарство промени. Влада је — вели он — на мом зиду обешена а не министри! И што је чудновато, радња му од то доба поће на боље.

Шкрабало. А ко је онај мршави, што ларма онолико?

1-ви грађанин. То је фанатичан социјалиста. Увек носи дувањару, на којој стоји пасликан по који вођа те партије, или као што он вели: „мученик.“ Дотле тера, како приповедају, да је једног од чувенијех људи из противне партије, кријући слику, понудио

из своје дувањаре дуваном. Вели, да га задахне духом социјалистичким.

2-ги грађанин. Дакле, јесмо ли се решили?

Сви (чује се и по неки женски глас). Решено је!

2-ги грађанин. Хоћемо ли газда-Станка?

Сви. Хоћемо, хоћемо!

(Попоћ се пење на говорницу).

Максим. (себи). Проклети брица, преварио ме! Овај се збор, као што видим, сасвим за друго са-стао. Шта ћу онда ја овде? Боље да идем. (полази). Али не. Чини ми се, да сам га видио, како се упутио амо. Каква ми сретна мисао на ум паде! Причекаћу, пак ако само дође овамо, направиху му посла, да се све пуши.

Шкрабало. Хоће ли већ отпочети?

2-ги грађанин. Сад ће.

(Ларма. У гомили близу врата вичу: „Ево монаркиста, монаркиста, монаркиста!“ Улази **Божа Пита**, ковач, крупна људекара, са огромном дреповачом у руци.)

Божа. Живила светла породица! (луна дреповачом о сто). Механџија, вина!

Шкрабало. Што га зову монаркиста?

1-ви грађанин. Дирају га. Кад је у друштву, обично пева једну те једну песму: „Магла пала на Србију.“ У осталом другу и не зна.

Механџија. (доноси му вина). Изволите, цанум, одмах паре. Знаш, Божо, напред се плаћа, кад је такви свет.

Божа. (измахује дреповачом). Сад ћу ти дати!

Механџија. (узмичући). Фала цанум, фала!

(У кафану улази **Драгомир**).

Драгомир. (упрепашћено). Наонапо! Овде је заиста некакав збор!

Максим. (себи). Аха! Ево дошао је.

Попоћ. (виче). Браћо, поред председника ваља и једно способно лице, које ће вршити дужност деловође. Дакле, кога ћемо? (ларма у гомили. Божа прилази тамбурашима, и чује се, како им говори: „Ону, знаш, „Магла пала на Србију.“ Тамбураши таман удесе и почну певати прву строфу, а председник куца у звоцце и виче) Мир! (окреће се тамбурашима) Ви ћете бити истерани ако и даље лармате.

Божа. (скаче на средину). Који је тај, што је кадар моје свираче истерати? (многи се некупе око њега умирујући га! „Божо брате, мани се ћорава посла!“) Шта, народна ствар? И ја сам народ и моји су свирачи народ. (остали опет навале на њега, те га одвуку.)

Драгомир. (себи). Чудна ствар! Политички збор и ја на њему, па још ако чује чика! — Ох, ала то име изговарам са пуним устима. Решено је. Најбоље ће бити ако благовремено стругнемо. — Видиће ме ко, па може јавити још и председнику.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Максим. (себи). Нешто се узверио, канда се спрема да бега?

Поноћ. Јесте ли се договорили?

Максим. Ја мислим, браћо, да би најбоље било, да изаберемо за деловођу господина Драгомира Красића. Он је и онако вешт на перу а и ваљан и одан народној ствари.

Сви. Красића, Красића!

Драгомир. (себи). Сад сам пропао! (гласно). Хвала вам, браћо, хвала!...

Максим. (себи). Тако! Са овим сам му направио посла код газда-Тривуна. Знам ја његову нарав. Само док чује! Од сватова неће бити ништа. Па још док чује и његов председник. Сад могу миран бити. Неће тај више остајати од канцеларије и седити с мо ом Мартом, код куће, кад ја нисам тамо! Само док чује то његов председник!

Поноћ. Сад, браћо, да вам прикажем изасланика општинске власти у лицу господара Гаврила Црвендлакића и изасланика полиције у лицу господина Леје Врељанца, практиканта начелства (окреће се Драгомиру) Јесте ли отпочели записник?

Драгомир. Јесам, ево! (чита). Збор је у потпуном реду отворен и изабрао је за председника —

Поноћ (шапуће му). Забележите: једногласно.

Драгомир. (чита). И изабрао је за председника једногласно Станка —

Поноћ (шапуће му). Ух, ала немате стила! Кад су га изабрали једногласно, сигурно је и уважени грађанин.

Драгомир. (чита). И изабрао је једногласно за председника уваженог грађанина Станка. Ето дотле сам дошао.

Поноћ. А молимо, камо име деловође?

Драгомир. Па то не мора бити забележено. Ето на пример у Француској и Енглеској —

Поноћ. Баталите то! Већ ако се шта плашите —

Драгомир. (љутито). Ко? Зар ја? (бележи). Ево!

Поноћ. Сад, браћо, благодарећи вам на поверењу, имам да изразим још једну радост. Мислим, да се и ви сви радујете, што видимо овде и социјалисте, који су вољно пристали, да раде са нама на овом благородном задатку.

Онај с дуванаром. Ко пристаје са вама? Ми само за овај случај — (ларма).

Поноћ. (виче). Њима, који су према своје програму увек били противни мирољубивом разлагању. морамо у овој прилици изразити признање — (опет ларма; социјалисте протестују.)

Комарац. Ја сам од оних, који су увек и приватне послове председникове осуђивали, као веома спекулативне природе, — а мислим, то чини и це-

ла партија социјалистичка. (социјалисте вичу: „Сви, сви!“).

Драгомир. (шапуће). Да избришемо оно „једногласно?“

Поноћ. (упрепашћено). Јесте ли полудили?

Комарац (наставља). Па оженио се из спекулатије. (многи вичу: није! Међу тима је и жена председникова).

Драгомир. (шапуће). Је л'те, господине председниче, да избришемо оно „уважени?“

Поноћ. (љутито). Шта хоћете? Ви канда терате самном шалу?

Драгомир. (себи). А, хоћеш да ме гониш да потписујем своје име?

Комарац (наставља). И такав човек да осуђује људе, који су, да се послужимо фигуром, показали увек своје анђеоске особине. (ларма. Многи вичу: Нисте! Социјалисте вичу: Јесмо!

Поноћ. (лупа у звонце). Браћо! Прво и прво, што ћу рећи, то је, да прелазим ћутке преко својих фамилијарних осећаја, који су у овој прилици увређени. Нећу о томе да говорим, били сте и сами очевидци тога немилога појава. Да бих једном прекинуо разговор, ја износим на решење питање, ради кога смо се и сакупили: Јесте ли сви за то, да изразимо осуду на нашега посланика?

Драгомир. (себи). Зар ја да пишем осуду нашем чики?

Филип Суша. Најјачу осуду. Та тај никад ништа није говорио у скупштини. Шта ће нам мутав посланик?

Никола Бећар. И ако је говорио, није ништа за нас говорио.

Поноћ. Е то је претерано! Откуда ће он тамо да говори за нас?

Филип Суша. Не само то, господине председниче, него и кад није гласао за владин предлог, тврдо сам убеђен, да се смешио и ћутећи климао главом, као да одобрава.

Комарац. Овај механција мора увек из форме изаћи. Кад се наљути, удари му сва крв у нос. па се црвени као патлиџан. Молим вас, погледајте само!

Поноћ. Дакле, као што видим, већина је зато, да му се искаже неповерење. И то је питање решено. Сад ваља о томе да се договоримо: хоћемо ли изабрати неколико људи из своје средине, који ће као депутација отићи к њему и изјавити му неповерење од наше стране?

Филип Суша. Да бирамо депутацију!

Дујан Просек. Али људе!

Никола Бећар. Који би му све искресали!

Комарац. Је сам тог мишљења, да ће најбоље бити, да ми саставимо револуцију.

Поноћ. Какву револуцију?

Комарац. По горњим местима обично тако бива. Саставе револуцију.

Један из гомиле. Ваљда резолуцију?

Комарац. Па сад не знам управо! Тако некако.

Сви (вичу). Депутацију! Да бирамо депутацију!

Поноћ. Добро, браћо! Одлучено је дакле да се бира депутација и онда ја од своје стране предлажем за члана тој депутацији Филипа Сушу. Пристаје ли збор?

Сви (вичу). Пристајемо, пристајемо!

Филип. (себи). Ово је наопако! Ја му не смем на очи изаћи! Већ толико времена како му нисам платио оно вино, а мислим још неколико стотина акова да дигнем. (гласно) Хвала, браћо, али ја сам прост човек. (себи) Који ме је ђаво гонио, да толико говорим?

Сви. Тебе ћемо, тебе ћемо. Ти си добар говорник.

Поноћ. За другог члана депутације предлажем Николу Бећара. Пристаје ли збор?

Никола. (онако седећи готово рикне; себи). Аох! Заклаше ме без ножа! Баш сам мислио да узајим од њега новаца! (гласно) Браћо! махните се ви мене! Оно, што по реч, ја сам имао више посла са стоком, него са људима. Ту би ваљало говорити штогод углађено, а ја, ја пресечем као сатаром. (лупа се у главу; себи) Баш сам прави во! Ко ме је ђавола гонио, да бистрим политику?

Сви. Баш те зато, и бирамо! (Никола седе на своје место, очајнички звери и уздише: Заклаше ме! Преклаше ме!)

Поноћ. Трећег члана предлажем Дујана Просека. Пристаје ли збор?

Дујан (себи). Ово је ужасно; Меницу му нисам платио а рок је скоро ту. (гласно) Браћо! Зар из

ваше средине пеће бити бољег човека, којег ћете изабрати за члана депутације? Промислите, браћо! Ја могу иначе да вичем и говорим, али у тим свечаним приликама просто сам мутав. (себи) Проклета меница!

Сви. Тебе ћемо, тебе ћемо!

Комарац. Ја бих имао приметити, да би за четвртог члана депутације ваљало изабрати каквог интелегентног човека, који је са својих особина познат и уважен. (себи) Баш сам рад да уђем у депутацију. (гласно) Па ако се што они збуне, он креспоречиво да искаже што треба.

Поноћ. Онда ја предлажем Драгомира Красића, деловођу нашег. Пристаје ли збор?

Сви. Пристајемо, пристајемо!

Драгомир (клоне на столицу). Пропао сам!

Поноћ. (себи; злобно). А? Јели? Хоће човек да брише *једногласно* и *уважени грађанин*! (гласно) Па сад, браћо, чланови депутације нека се издвоје и изврше одлуку збора. (Филип, Никола, Дујан и Драгомир излазе љутито.) А ми, браћо, можемо сада решити, кога ћемо на његово место за посланика? (чује се како тамбураши удешавају).

Поноћ. Шта је то?

Један из гомиле. Монаркиста заповедио опет, да му свирају.

(Чује се, како *Божа* пијан виче: „Свирајте! Ко сме да вас дира? Ја плаћам! Деде! Магла пала на Србију! Ларма. Божу хоће да избаци на поље; он скаче на средину и размахујући дреновачом виче: „Ко сме?“ Разљућене социјалисте потпомажу га.)

Леја Врељанац. (устаје са свога места и свечаним гласом виче). Браћо! Пошто се десило неред, то у име закона распуштам збор!

(Ларма. *Поноћ* силази са говорнице. Многи одлазе.)

Божа. (диже дреновачу и виче). Свирајте! Ја плаћам!

(Завеса пада.)

У М Е Т Н О С Т.

ДВЕ ИКОНЕ НОВАКА РАДОНИЋА.

(СВ. ЈОВАН И СВ. СТЕВАН.)

Ко погледи те две иконе, мора из свег срца зажалити, што је тај српски уметник тако рано кичицу своју бацио у закутак, да је се више и не лати. Какви су узроци Радонића руководили, да напусти свој рад, који је, као ретко у ког сликара, бујном славом био увенчан, не може бити задатак данашњег чланчића. Нама остаје само то, да с тешким

срцем зажалимо стерилност таквог уметника, и да бар уживамо у делима, која су нам заостала из доба најплоднијег деловања му.

Међу најбоља дела његова спадају без икакве сумње горње две иконе. Прва је својина пуковника Светозара Барића, — друга гђе Нине Николићке.

Св. Јован.

То је слика огромна; поједине фигуре на њојзи скоро су у природној величини људској. Светитељ је приказан у најзвишенијем тренутку великог позива свог: кад у Јордану крсти Исуса Христа.

У средини слике стоји појава спаситељева. Тело му је слабачко, доста изнурено. Скромно и одано прекрстио је руке преко узаних груди; бео појас омотава му слабинe и спушта се у реку. Лице му је по усвојеном типу Христовом; у њему се огледа сва благост и доброта, која се изражава у речима и делима његовим; главу, коју окружава плаво-смеђа коса и брада, опустио је лако, скромно, смирено и с убеђењем одавајући се том свечаном тренутку. Лево (од гледаоца) стоје два анђела, држећи у рукама Христов плашт, све догле, док не прође тај важни чин, крштење, да му га одмах затим пребаце преко голог тела. Израз њихових лица прави је анђеоски; ја их друкче не могу да опишем. У даљини иза њих плаве се планине, као неки виши рељеф догађају том.

Десно (од гледаоца) диже се онизак брежуљак, око њега се скупио народ, људи, жене и деца, који сви радознано а опет мирно гледе на оно, што се пред њима дешава. Чудновато, управо генијално, изнео нам је уметник разлику између утиска, који се изражава на лицима она два анђела и на лицима народа. Анђели, као појам небески, знају, у чему је ствар; знају, да је то први најважнији корак вероисповести, која ће освојити свет; знају, да је пред њима син божји, те тако и гледе у њега. Народ пак то све не зна а и не схваћа неизмерни чин; они су упрли своје очи у Христа из чисте радозналости, и само свечано лице Христово и Јованово као да буди у њима слутњу, е се ту заиста нешто важно збива.

Најпластичкија слика на тој икони јест св. Јована. Мрко лице његово, озарено од важности тог тренутка, неописано утиче на гледаоца. Енергично је, озбиљно је; црна коса и црна брада подиже још красан профил његов. Јован зна врло добро, какав му је задатак ево сад; и ако се на Христовом лицу изражава благост и оданост, у његовом лицу, као у лицу активног човека, изражава се чврста воља и онај унутрашњи тријумф, који се и нехотице изражава на лицу човека, који ево постизава своју цел. Тај душевни процес уздиже и мрко, испосничко лице Јованово. Десном ногом клекао је на камен, левом руком наслонио се на палицу (крст) а десну је руку подигао над Христовом главом. У њојзи држи шкољку, из које прелива неколико кани воде на главу спаситељеву. Одело му је пустињачко; велик, црвен плашт спушта му се са рамена на земљу.

Над Христом и Јованом лебди св. дух и шаље своје небеске зраке на сина божјег.

Како да опишем колорит те иконе? Мени не стоје на расположењу они силни сликарски изражаји, којима се поједини моменти обележавају. Ја само знам, да ме та слика убеђује, и да ме је свагда, кад год сам стајао пред њом, за дуже време к себи привезала. Ја држим, да се најважнија функција Јованова, управо животни задатак његов, не може лепше приказати, него што је у тој икони.

Св. Стеван.

Ако је по обиму ова икона мања, по уметничкој вредности стоји на истом степену, Радонић се и овом приликом држао свог принципа: приказати светитеља у најважнијем тренутку живота му.

У средини слике видимо прво-мученика, како клечи; на њему је бео стихар. Руке је склопио а главу подигао у вис. Неописана благост и оданост изражава се у млађаном, прекрасном лицу његовом. Из очију му избија тих жар: он се предаје богу свом а уједно жали занесену гомилу, која се разјарено спрема, да га каменише. Свака црта на лицу му концентрисана је у непољуљано убеђење о светском позиву Хришћанства. Он и не мисли на муке, које га чекају, нити ће којим мигом одати, да су страшне; он само мисли на свој велики позив: да примером соколи и остале приврженике Хришћанства. И то одушевљење његово, тај стојички мир уродио је прекрасним плодом. До њега, као чувар хаљина разуздане чорде, лежи Савле, и с чуђењем гледи на човека, који свом чврстом убеђењу жртвује и себе самог. И на њега је пао небески одејај, који с пуном снагом озарава првомученика. Тај чин и божји луч тако су утицала на тог безбожника, да се може узети, е је од тог доба наступио прелом у њему, те је временом од најжешћег противника постао најжешћи приврженик Христове вере. Тако силно утиче морална снага на иоле племенито срце. Од какве је користи пак био Савле, доцније Павле, по Хришћанство, ваљда није нужно рећи. Доста то, да се зна, да без њега не би ни било Хришћанства.

Око светитеља, десно и лево, стоје подивљачени целати његови. Једни се сагибају, да подигну камење са земље, други су га већ дигли у вис — у тренутку затим биће од Стевановог тела маса без живота и облика. Фанатизам, управо глуна и зверска обест, накардила је иначе маркирана лица тог народног талоба. Катастрофе мора бити. И као год што се бура не утиша све догле, док не закине себи коју жртву, тако би било узалуд стишавати распаљену светину. Она мора имати своју жртву а та је — Стеван.

Како ли пак одудара од те несите чорде мирно и достојанствено лице и држање римског центуријона, који само надгледа ексекуцију, али своје руке неће да прља послом, који њему не приличи. Лепо, брадато лице тог римског официра, који је у пуном војничком оделу, показује стојички мир и строгу озбиљност, и у живом је контрасту које према благом одушевљењу на Стевановом лицу, које према изненадном изразу на Павловом, које пак према распаљеној радости на лицима целата.

Над целом том сценом лебди света тројица и озрава и благосиља прву жртву Хришћанства.

Боје су на тој икони необично живе. Гола тела мучитеља, опасана црвеним убрусом, показују сваку

жилицу, која је у напору набрекла; мускулатура је пуна израза — за анатома управо уживање. Позлаћени оклоп римског официра сија се у зраку, а тај сјај једва ако умањује црвен плашт, тога.

Цела слика утиче јединствено; тренутак је само фиксиран, почетак рада, управо онај моменат, који претходи раду а ипак има у себи нешто мира, неко несвесно размишљање. Дабогме, да се то даје једва одмерити; али је ипак ту, а сликар, који баш такав моменат фиксира, заслужује име правог уметника. Та сликарство је уметност, која се само по простору може мерити, никако пак по времену. Њојзи је тренутак доста, а тај згодно ухватити, остаје тајна сликарског генија.

Милап Савић.

К О В Ч Е Ж И Ћ

Г Л А С Н И К.

(Двадесетпетогодишњица српскога народнога позоришта) по закључку друштва за срп. нар. позориште прославиће се крајем фебруара ове године. Нарочити одбор зготовио је предлог, како да се прослави. Тога ради ће дружина поворишна доћи у Нови Сад, да за пет дана и сама буде учесником прославе, јер прослава има да траје пет дана, и то: Први дан: 1., Пролог, за који ће се умолити Змај. 2., Свечан говор са историјом срп. нар. позоришта, држаће А. Хаџић. 3., Представљаће се шаљива игра „Пријатељи“ од Л. Лазаревића (не овога сада приповедача Л. К. Лазаревића), прва представа у Новом Саду 23. јулија 1861. — За други дан су одређене шаљиве игре: „Избирачица“ К. Тричковића и „Преки лек“ Мите Калића, како би се видела разлика између прве српске шаљиве игре и потоњих. — Трећи дан: драма Ј. С. Поповића: „Владислав“, друга представа наше позоришне дружине 30. јулија 1861. — Четврти дан: Костићев: „Максим Црнојевић“, да се види разлика између драме наше некад и сад. — За пети дан намењени су поједини призори из драма наших најбољих драматичара, и то у првом разделу, призори из Јакшићеве: „Сеобе Србаља“, из Суботићева „Немање“ и Банова „Цара Лазара“; у другом разделу: из Ловановићева „Демона“, Оберњик-Ђорђевићева „Ђурђа Бранковића“, и из Мите Поповића: „Стевана последњег краља босанскога“, а у трећем: из Малетићевих: „Српских ајдука“, Костићева: „Пере Сегединца“ и седма слика „Српско славље“ из „Сабље Краљевића Марка“ од Ј. Ђорђевића и А. Хаџића. — Уједно је умољен А. Хаџић, да напише и изда у спомен те прославе повесницу нашега позоришта за ово 25 година.

(Изложба производа српске кућевне индустрије у Бечу), за коју смо и ми јавили у 48. броју овог листа прошле године, отворена је у недељу, 8. (20.) дец. прошле године. Бечки листови извештавају о њој врло повољно, да се сваком Србину мора милити. А после хвале биће и друге користи, док по свету пукне добар глас о творинама српских вредних женских руку. За муку и труд, као и за лепо и пробитачно уређене ваља благодарити краљ. срп. поверенику на изложби а начелнику одељења привредног министарства Ст. Поповићу, Ђорђу Стефановићу Вилковском, чи-

новнику истога министарства и госпођи Болићевића. И наследник аустро-угарског престола краљевић Рудолф са својом љубом Стефанијом посетио је изложбу. Први дан, као што пишу неки бечки листови, „навала је била тако велика, да је на неким местима циркулација застајала... У изради се огледа заједничко дејство истока и запада, а поред тога очуван је народни тип, и интересантно је посматрати, колико је утицао источњачки укус на словенску израду. Источњачки су облици, цртежи, па и сама комбинација боја; али је права словенска наклоност за живе ниансе, састављена црвена и отворено зелена боја, потпуно бела и са њом златна, која пристаје уза сваку боју. На дику је изложби вез, и тај је заступљен у велику избору. Има га на мусулину, на платну и на другом ткиву, а употребљује се за мараме, пешкире, повезаче, кецеље, па и на убрусе (салвете). Најлепше ствари те врсте и израде припадају Њену Величанству краљици Наталији... Већини посетилаца су српски застори сасвим нешто ново, а ови се одликују јемтиноћом и лепотом. Они су већином од вуне на ручном разбоју израђени, непробојни и са пријатном бојом. Отворено црвена боја служи као основа; али има и нианса. Љубитељи перејских и турских поучица могу се преварити у великој једноставности цртежа, јер лени диван покривен ћилимом из Шлековца доказује, да и вештачкија ткива могу бити израђена. Не треба превидити особито тешке штофове за намештај, који по самој својој изради обећавају велику трајашност, а међу тим једноставношћу врло оригиналан утисак дају. Једна бечка фирма направила је од тога малу гарнитуру. Ваља напоменути и завесе на прозорима од мрког газеа, украшене везом у тамној боји, које су толико густе, да се у собу не може видити, а на пољу се види скроз. Нишка метална индустрија изврено је заступљена у израдама од злата и сребра. Најлепша од свију израда је краљичин сервис од сребра; шоље и тасне извезене; ножеви, виљушке и кашике израђене у филиграну сасвим источњачки. Интересантни су сеоски украси од сребра, нарочито направене пачте, по облику налик на медаље, што их употребљују Арани у Мисиру.“ Наш краљевић купио је намештај, што га је бечка фирма Јегер и др. превукла српским ткивом.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

(Др. Никодим Милам), архимандрит и професор богословије у Задру, за кога смо јавили лане у 48. броју, да је позват у Београд, постављен је краљевим указом од 3. 15.) децембра прошле године за ректора Београдске богословије.

(Јован Бошковић), ректор велике школе у Београду, прославно је о светом Николи са својим крсним именом и двадесетгодишњицу свога професоровања. Као што видимо у „Новој Уставности“, том приликом су стигли слављенику силни поздрав и са стране и из Београда. „Признање је сунчана страна, на којој труд бољег сазрева.“ Сретно и другу таку славу дочекао!

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

— Иваша је 66. књига Гласника српскога ученог друштва. То је и последња књига. Од јако ће српско учено друштво да замени краљ. срп. академија. — У овој су књизи ове расправе и чланци: 1. Спољашњи одношаји Србије, што их пише српски државник Јован Ристић. Овде му је трећа расправа: Пропаст олигархије у Србији 1856. до 1858. — 2. Психолошке особине српскога народа, од А. Васиљевића. То је расправа врло занимљива и врло вредна за познавање нас самих. Има већ више година како Васиљевић купи грађу за „Поређењу психологију“. Таквога дела ми још немамо у својој књижевности; а готово ни оваквих расправа. Под психолошким особинама не разуме Васиљевић то, „да један народ или једна раса има друштвене појаве, каквих нема у других народа и раса. Душевни појави, бар у њиховим основним облицима, тако су општи, то јест, својствени свима народима и расама, да то саставља један од најјачих доказа оне Дарвинове теорије о јединству рода људског. Но друштвени појави, као и физични, не истичу се сви подједнако у животу, него једни се истичу више, а други мање. Исто тако не истичу се подједнако код свију народа једни те исти појави, него различно: једни се истичу код једног, други код другог и т. д. Сад они појави, који се у животу једног народа јаче истичу на видик него други појави, то су видне црте животе народног; а они опет појави, који се јаче истичу у једног народа него ти исти појави у других народа, и при том истичу у опште — код свију стајежа и истичу стално кроз све перизоде: то су особине народне.“ У црте душевнога живота српскога народа, које су веома видне, убраја Васиљевић: а) стидљивост и храброст; а у особине и то а) умне: бистрину ума или схватљивост и плиткоћу схваћања или површног и б) у моралне (практичне): човечност и ненажљивост у понашању (непризнавање туђих заслуга). Пред свршетак вели писац: „Народ, који има оваке лене особине, као што су: бистрина, схваћања и човечност поступања, не може угинути; он ће успешно истрајати у борби за остваривање и срећно извршити свој део оног великог човечанског задатка. Но опет с друге стране, народ, који има и те ружне особине, као површног посматрања и ненажљивост понашања а услед тиза у неколико и нетачност извршивања, не може лако проћи тај историјски пут, који води к одређеној цели: те мане отежавају му ход на том путу. Но задатак је цивилизације, да мане постепено слаби и искорењава, а врлине снажи и умножава.“ — Ту красну расправу приказао је неки — де — у прилогу броју „Narodnih novina“ загребачких од 31. децембра пр. г. Приказивач је примио све, што ту каже за српски народ и за хрватски, јер, вели, „danas svi priznaju, koji ne će silom da budu smiešni, da su Srbi i Hrvati jedan narod s dvama imenicama“, само од своје стране додаје, да туђе заслуге не признаје „osobito

iztočna polovica našega naroda“. — Не ћемо да се учествује у компетентно оцењивање чланка овога поштованог научног српскога, јер нас је, готово рећи, занео својим општрним и објективним разлагањем; али кад је реч о „непризнавању туђих заслуга“ као особини српскога народа, је ли слободно упозорити на прославу двадесетпетгодишњег рада нашега Змај-Јована Јовановића, а особито на пренос последњих земних остатака Бранка Радичевића? И у једином и у другом случају учествовао је српски народ из свију крајева и свију слојева и материјално и морално. Не би ли можда то мало притегло на страну „признавања“ народног? На онда, је ли слободно можда на ту страну метнути и оно благоислање у народним песмама људи, који су што добро учинили за народ, и неумитно проклињање оних, који оставише рђав спомен након себе? Што ко има, оно даје! У осталом, когод буде читао овај чланак, (а то треба сваки, ко се иоле бави књигом у нас, па како је лако и занимљиво писан, може га сваки и разумети), мораће признати, да је свој народ боље познао, дакле, да се поучио и користио њим. — На трећем је листу дра Ј. Панчића: Нова грађа за флору кнежевине Бугарске, коју је неуморни радник наш прикупио 1883. у друштву са својим некадашњим ученицима а сада колегама: дром Л. Докићем и Ј. Жујовићем. — 4. Генеалогика студија историчара нашега Чедомиља Мијатовића о Балшићима. Поштовани писац доказује, да су српски Балшићи од оних у Прованси у Француској. У породици Балшића постојала је традиција, да се воде пореклом од Мелхиора, једнога од она три краља, што се се поклонили с истока новорођеном Спаситељу у Витлејему. У Провансу су дошли преко Грчке, из Провансе прешла једна грана у Италију у Напуљ, отуд једна у Зету, отуд опет једни у Румунију. Најпосле је извео, да су данашњи краљ и краљица Србије по материној страни од румунских Балшића, који су дошли у Румунију из Зете; а како су Зетски Балшићи били у сродству са Немањићима, то је заиста чудно мановење историјске промисли, да на обновљеном краљевском престолу српском имамо потомке дома Балшић-Немањићева, потомке једне од најславнијих међу славним домовима Европе.“ — 5. Теорија и практика новчаних банака, од дра Мих. В. Вујића, проф. велике школе. — 6. О уздужном профилу суда сталног хидрауличног притиска, од Љубомира Кљерића, професора механике на вел. школи (са две слике у прилогу).

— Из Летописа Матичина за прошлу годину одштампана је Грађа за медицинску терминологију, што ју је сабрао др. Милан Јовановић-Батут. Ми најтоплије препоручујемо овај корисни рад личице. Наручбине ваља слати самому писцу у Нови Сад (поштанском упутницом). Кому је стало, да га набави, нека се пожурити, јер на продају има само 100 комада те књиге.

— „Застава“ у свом последњем броју за прошлу годину има чланак Српска књижевност у 1886-тој години од Н. Марковића. Чланак је у свему красан. Писац је у њему у кратко али језгровито и сасвим објективно похватио све најглавније моменте, који се истакли у нашој књижевности у прошлој години. При крају добро вели: „После свега наведенога, ма да се види, да овде онде нешто не достаје, нешто није довољно урађено, (а ту мисли научну грану књижевности), ипак нас у главном мора преглед преко овогодишње књижевне жетве задовољити; али не у том смислу, да смо с оваким резултатом задовољни тако, да не треба за бољим тежити: то је задовољство тек за данас и данашње прилике, а из набројаног види се, шта треба још надокнадити и допу-

паци, односно у новој години не испустити из вида.“ — У овом броју има и кратак преглед од И. Ића, шта смо изгубили, а шта добили прошле године за просветно кретање.

— В.-Бечкеречки „Глас“ доноси у 1. броју критику М. Лћа на Орао, овогодишњи календар, па га оцењује као најбољи од свију календара за 1887.

— Како читамо у 1. бр. „Јавора“ за о. г., искала је академијска књижара Л. Хартмана у Загребу од песника допуштене, да изда неколико песама нашега Змаја-Јов. Јовановића у засебној књизи. И песник је допустио.

— Прошле смо године у своје време прибележили, да је изашла књига: Слике из сеоског живота, што их пише Јанко Веселиновић учитељ (у Свилеуви, у Србији, а одштампане су из „Шабачког Гласника.“ Како смо их прочитали, можемо их боље и приказати читаоцима. Писац, као сеоски учитељ, проучавао је свој народ, што му свакојако служи на част. Учители и свештеници имају за то и најбољу прилику. Док остала наша интелигенција (баш ако је и поникла на селу) по свом позиву обично не долази тако близу и тако често у додир с народом, учители и свештеници, који су већином и поникли у колу народном, и по позиву свом највише морају да живе с њим, и непрестано се с њим друже од коленке до гроба. А како и иначе могу проучавати свој народ, ово шта вели писац ових слика у предговору: „Ишао сам му зван и незван, послом и без посла; улазио сам у његове чисте окречене собе и од дима почале избице; седео сам на прелу, код цушница, код казана и код болесника; јео сам с њим из једног чанка и пио из једне чутуре; с њиме сам се веселио и плакао; с њиме сам уживао гледајући родна поља, воће и винограде, а и уздисао гледајући, како се надноси сив облак са мумљавом, да му у једном тренуту однесе радост и задовољство, једном речју: био сам и на радости и на жалости његовој, и све што нађох у тим приликама да треба прибележити, ја сам белешке.“ За то и каже: „Моје Слике — то су моје белешке.“ На онда: „У овоме послу држао сам се само једнога правила: Пиши како јесте, пиши истину; не одузимај ништа, а не додај ништа.“ Тога се писац збиља и држао, већином и сувише. С тога слике његове и јесу неуглађене, недотеране; али су то неуглађени и недотерани — адеми. Да их је писац мало угладио, (а то уметник уме, треба да уме), биле би слике те права драгоценост у нашој приповедачкој књижевности. Зар Лазаревићеве приповетке нису баш за то прави углађени адеми, што их уметник, као што је он, није онакве изнео какве их је тек нашао? Па ко сме рећи, да су шта изгубили од истине? А, да и Веселиновић може бити уметник, то је показао већ у овој првенчади. Што се одмах као уметник није и показао, то је само, чини нам се, зато, што, канда силом, није ни хтео да пише уметничке слике него тек — белешке; а не што се навео ваља са оним кривим мљењем, да уметничко дело не може приказати оно, што хоће, онако „како јесте.“ Уметност не само да то збиља приказује него и симболизира. Да ће Веселиновић бити прави уметник у нашој припове-

дачкој књижевности, сведочи нам то, што у овој књизи већ другом сликом показује више уметности него у првој, у трећој више него у другој и т. д. Ми од своје стране наилазимо јака јемства својој тврдњи, и с тога кажемо искрено писцу ових слика његовим речима: „Ради, брате, и опет; ово је добро — али може бити и боље!“ — Још нешто. Писац каже: „Ја сам у мојим сликама говорио језиком нашега сељака.“ Али осим што има граматичних погрешака, каквих за цело сељак неће рећи, (па и ако каже, не ваља му.) — има и туђих речи, какве сељак збиља и не говори: летаргија, дисциплина, милијарде и т. д. До душе, писац ове и не меће сељацима у уста, али овамо ипак не пристају. Понда, што се тиче и самога начела: „Пиши, као што сељак говори,“ не да се ни то усвојити под ма коју цену. И турских речи је ту тма. Нашим приповедачима с ове стране замера се, ако хоће да насликају науцке баш провинцијализам у овостраних Срба, замера им се, што улећу речи: пајташ, коморат, бирџа, и т. д. И сваки има право, ко им то замери. Али браћа „из прека“ као да мисле, да турске речи имају у ерској књизи оваке руке, ако не исто толико права као и ерске, а оно више него у нас ове искварене немачке и мађарске. Та, лепа књижевност треба не само да нас забави и поучи иначе, него и да избија читаоцима којекакве туђинске каламке, не само у животу и у обичајима, него и у језику, кадгод се нађе за њих лепа ерска реч и страна се може избећи. А провинцијализам, ако најпосле који баш то хоће да истакне, даје се и другаче обележити. Лепа би ствар била, када би наши приповедачи из бачког и ерског живота чичкали своје приче немштином и мађарштином, они из баватског мађарштином и можда и румунштином, они из Србије и других тамо крајева турским, они опет из Далмације и из приморја талијанштином. Требао би нам уза сваку књигу и речник за те стране речи. А нико неће оно, што пише, хтети, да му се чита тек у његовој крају. Но ми смо уверени, да је све то овде само зато, што је, и опет велимо, писац хтео да пише само белешке, па није зар ни узимао на ум, да су и то погрешке. Са стране усвојена реч има само онде правога места, где нам баш најбоље обележава особу и прилику. С друге стране има у овим сликама речи и изрека, каквих се у нашим крајевима канда не чује, а немамо узрока да сумњамо, е се у Шумадији говоре баш у самом народу. Те и с те стране вреди, да своју пажњу обратe на њих наши лексикографи и сви учени и неучени Срби. Тако су на прилику: рибџи, стр. 65. (мишићи, мускули), особина („ја што зарадим: то је моја особина,“ стр. 59. У нас се у књижевну језику употребљује особина за Eigenschaft, Specialität) завидан (стр. 56., а ми усвојили завидљив), нигде нема умешено — па обешено (стр. 55.), маториње („Било нас у кући доста, самог маториња седморо,“ стр. 53.), девојка у напун (ва удају, стр. 36.) окарио кардо („Што си ми се окарио кардо?“ стр. 30.), орба, стрелник, под озимицу, под јарик (стр. 27.), колтата (? стр. 83.), рђуштина (стр. 77.), ојединих („Платих толико — к’о да сам у мутну воду бацио, ојединих, потера ме неки баксуз,“ (стр. 71.) И т. д.

САДРЖАЈ: На бранику језика ерског. Са поздрављем Јовану Живановићу. Реч две браничима ерског језика. Од Александра Сандића. — У сумрачу. Песма од Рајка. — Круна. Приповетка из ерског народног живота. Написао П. Адамов. — Бојна песма. С инглиског, из „Ирских мелодија“. Томе Мура. Превео В. М. Јовановић. — Ново доба. (Наставк.) — Уметност. Две иконе Новака Радоњића. (Св. Јован и св. Стеван.) Приказао Милан Савић. — Ковчежић. Гласник. — Књижевне белешке.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а. вр. на целу годину, 2 фор. 50 новч. на по године, 1 фор. 25 новч. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 фор. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.